

CINCO: Kažen ti ja – dok je nas Hrvata u emigraciji – bit će za mrtvačka poduzeća posla kliko ti srce oće... Dok san putova u tabutu kući napisa san još jednu pismicu... Zove se "Lipa Smrt"...

MARINKO: To bi nam mogla bit ko reklama za firmu...

CINCO: Tako bi nam se i poduzeće moglo nazvat: Pogrebno poduzeće – LIPA SMRT...! Slušaj...

(Cinco tiho pjeva pjesmu, koja je neka čudna melodijska mješavina gange i zabavne glazbe. Marinko ga nepomično sluša.)

CINCO: *(a capella)* Moj tabutu
meki krevetu
kad u tebe
legnen ja
sve brige
i svi jadi
dočekat će
zavik kraj
Moj tabutu
vični krevetu
nemoj biti
meni tvrd
ako život
nije moga
nek' mi bude
Lipa Smrt
Lipa Smrt
Lipa Smrt

*(Tišina.
Mrak.)*

SVRŠETAK

BOŽIĆNA BAJKA

*(inspirirano dramom Petera Turinija
"Jozef und Marija")*

Osobe
Auslenderi

MARIJA – puc frau

JOZO – naht behaktungen

Dogada se u noći sa 24. na 25. XII 198...

(off)

(Jednom davno, u nekom gradu, u SR Njemačkoj živjela čistačica Marija. Čistila je od ranog jutra do kasno u noć, da što više zaradi maraka za svog sina jedinca, koji joj je bio jedina nada u životu. Čistila je i mislila: sine, sine, nado moja... Ah! I bila je sretna.

Al onda, (jednog dana, naravno) na Badnju večer, kad se cio grad, i veliko i malo veseli, ona se nije veselila, nego je čistila u velikoj prodavaonici. Prodavaonica je bila ukrašena za Božićne praznike. Bila je tu jelka okićena srebrenim i zlatnim kuglicama. Pod jelkom tri paketa i vreća puna slame. A u gornjem lijevom uglu, gle čuda – kamera, za snimanje onih koji u takvim trgovinama vole ponešto ukrasti.

Te večeri, Marija je bila tužna. Ljudi su je gledali kroz staklo izloga i pitali se: – Zašto je ona vesela čistačica tužna?! Pošto je uvijek bila obučena u crnu kutu, crne čarape, crne zepe i crni šudar – djelovala je toliko nesretno, da su je prolaznici gledali i plakali. Al, bilo je hladno, pa su zastajali samo na trenutak, a onda bi žurno otišli toplom domu gdje su ih čekali njihovi najmiliji.

Čistačica se Marija osjećala toliko usamljenom da je iz svoje ženske torbe uzela bocu vinjaka... I što? Popila je nekoliko gutljaja. Čistila je i mislila: – Eh, baš sam ja nesretna žena... Svi se noćas vesele, samo ja tugu tugujem i bol bolujem! Tek što je to pomislila, kad odjednom začuje nečiji glas...)

STIGAO JE PRINC

JOZO: Guten abnt...

(Iza Marijinih leda pojavi se čovjek u uniformi noćnog čuvara; o ramenu nosi torbu, za pojasom pištolj.)

MARIJA: *(uplašeno)* Ahh *(Lijevu ruku položi na grudi, desnu u kojoj je boca, skriva iza leda.)* Bis tu mija šokiren... Majne herc is krank!

JOZO: A zo vi zo... Herc? Ih šuldigung... Vas mahs tu?

MARIJA: Ih pucen... Ih bin puc frau!

JOZO: A pucen...

MARIJA: E!

(Tišina.)

Marija nastavlja sa čišćenjem; skriva bocu vinjaka iza kante s vodom.)

JOZO: Ih bin naht behaktungen...

MARIJA: Aha!

(Pauza.)

JOZO: Vas has tu tajne štundlen?

MARIJA: Ja, tarif... Vas has tu?

JOZO: Au!

MARIJA: Au?

JOZO: Au!

(Tišina. Jozo prilazi izlogu. Osmatra situaciju na ulici.)

JOZO: Šne...a?

MARIJA: Aha, šne...

JOZO: Šne falen...

MARIJA: E falen...

JOZO: *(zamisljeno)* ŠENE falen...

(Off)

Snijeg je padao i one davne noći kada je Lily zauvijek nestala iz Jozina života. Prošle su godine traženja i boli, a on ljubljenu ženu nije mogao naći.

("Dug pogled" između Joze i Marije.)

(Off)

Patio je duboko u duši i mislio: "Ah, Lily, ženo mog života – gdje si sad ti, u ovu zimsku noć? Eh!"

Jozina ljubav bila je toliko jaka da mu se ponekad voljena Lily ukazivala u drugim ženama.

JOZO: *(nježno dodiruje Mariju)* OO... Lily... Tancen frau fon Frajburg... *(Marija šuti; od straha i iznenađenja.)* Ih var jedes abent in bar... Nekte tiš in eke... Ih bin šiken anmal... kako se kaže... Blumengešeken! Frajburg funfo zekciš... Bis tu šon ge nakt blondi haren... Is hajst Jozo... Ire bekant...

MARIJA: Je l... Je l van se more bit privida čoviče...

(Jozo kao da se probudio iz dubokog sna.)

MARIJA: Ih nikst Lily... Fršten...?!

JOZO: *(zbunjeno)* Ih šuldigung... Znači, ni vi niste...?

MARIJA: *(strogo)* Ako me još samo jednoč taknete – vikat ću iz sveg glasa...

JOZO: Jeste vi neka čudna žena kuma... Ja... Ja san samo mislijo da smo se mi već negdi susrili... A i morete vikat kliko vas volja. Ijonako niko neće čut. Svi slave Badnje večē...

(Tišina.)

Marija nastavlja svoj posao.)

JOZO: *(tužno)* E, pa zbogon...

MARIJA: *(bladno)* Zbogon...

JOZO: Drago mi je da smo se upoznali... *(Stoji na mjestu.)* A, radite li cilu noć, ili...

MARIJA: Čekaju me sin i nevista, pa ćemo skupa na ponoćku...

JOZO: Znači, imadete kome otić...?!

MARIJA: Nevista kuva bakalar, a ja san ispekla uščipaka i kolača...

JOZO: *(zadivljeno)* Uščipaka i kolača...?!

(Marija pokazuje tanjur pokriven bijelom kubinjskom krpom, pun uščipaka i kolača.)

JOZO: *(pode rukom prema kolačima)* Nisan ijo kolače... Ih... Ne pantin...

MARIJA: Zar vi ne postite danas?

JOZO: Post? *(uzima kolač)* Pola svita gladije, a ja da postim?

Nije red... *(Prinosi kolač ustima, ali mu ga Marija uzme iz ruke.)*

MARIJA: Ko god je u mom društvu – na Badnjak mora postiti!

JOZO: *(žao mu kolača)* To nije zdravo...

MARIJA: Šta?

JOZO: Post... Da, da... Jedan moj prijatelj bijo postijo na čistu sridu, cili se dan nije mrsijo. A kad je prošla ponoć, navalijo na slani pršut, priždera se i umro...

MARIJA: *(u čudu)* Bože ti fala...?!

JOZO: Od pritiska mu se prošupljijo željudac... Našli ga ukočenog s pršutom u zubima. Tako čvrsto zagriža da mu ga nisu mogli iščupat iz kosirice... Zamislite... Zakopali su ga, nako, skupa s pršutom u ustima...

MARIJA: *(zabrinuto)* Cccc! Šćeta pršuta...

(Pauza.)

JOZO: Hm da... *(nježno)* Samo jedan...?

MARIJA: ... kad prode ponoć...

(Jozo gleda sat na ruci.)

VISOM LETEĆ PTICE MALE – – NAŠEM DOMU ZAPJEVALE

(Odjednom začuje se bolan krik: aaaaah!)

JOZO: Evo, sad su i ovi počeli... *(Gleda prema izlogu.)*

MARIJA: Ko se dere?

JOZO: Samoubojice...

MARIJA: Samoubojice?

JOZO: Zo vi zo... Skaču s krova. Ovi je bijo Turčin...

MARIJA: Kako znadete šta je?

JOZO: Svaki kad pada posebno se dere... Turci, dok arteriraju viču ajla, Talijani dozivaju mamu, a naši u letu suju...

MARIJA: Šta suju, pobogu?

JOZO: Dok proliću čujen i kako beštimaju državu i sve ostalo...

(Čuje se nekakvo bolno mumljanje...)

JOZO: Jeste čuli... To je bijo naš...

MARIJA: *(križa se)* Pa šta in je noćas da tliko padaju?

JOZO: Badnjak!

MARIJA: Bože mi prosti...

JOZO: Svake godine tako, na Badnjak, auslenderi padaju... Muškići skaču, a žene se višaju. Prošle se godine jedan puc frau obisila u izlogu... za luster... Našminkala se obukla novu aljinu, i konop oko vrata... Baš ono šta se kaže – lip leš... Visila deset dana, jer oni koji su je tribali-skinit nisu radili za praznike. Sva srića da se ukočila pa su prolaznici mislili da je lutka... *(Krik u noći.)* Ccc! Ej vi gori... Lakše to malo...

MARIJA: Jadni ljudi su oni – kad dodu kod Boga... Ne gine in Paka... Neće i svi sveci spasiti!

JOZO: Što?

MARIJA: Bog ne voli samoubojice, a pogotovu ne one koji se ubijaju na rođendan njegova sina jedinca... Jer, šta ti je suđeno – suđeno ti je, i nemaš se ti rad toga prava ubit – neg trpi i jadi, i...

JOZO: ... i jebi ga Bože...?!

MARIJA: Zo vi zo...

JOZO: Svak je gazda svog života... I more birat – očel živit il mrit... A i ko van garantira, da posli smrti ima nečeg? More bit je iz života u smrt – ki iz šupljeg u prazno...?!

MARIJA: Čovik samo sebe laže da je gazda i da nema Boga! Misli, ja san gazda, a unda mu iz vedra neba pane svemirski kamen na glavu i ubije ga... Pa se ti misli rascopane glave da si gazda, i da nema Boga... Čitate novine? Vidite kliko njizi, iznenada, bože mi prosti, odu Bogu za kurira... *(Vadi novine iz torbe.)* Evo... Na primjer – Željko... Trideset dvi godine... Srce – kaput! Bog ti bijo u pomoći... Ima pet smrtovnica... Vidi, vidi... Dobijo je ime po didu!

JOZO: Ko?

MARIJA: Željko...

JOZO: Koji Željko?

MARIJA: Ovi, šta je umro...

JOZO: Kako znate?

MARIJA: I did mu se zva Željko!

JOZO: Did – pa Željko? Kako se to did more zvat Željko?

MARIJA: Piše... "Tugujući did – Željko, pokojnom Željki"... Po smrtovnicama se najbolje vidi kliko čovik za života ima prijatelja... Željko je ima sedan prijatelja i četri prijateljice...

JOZO: Koji Željko? Did?

MARIJA: Pokojni...

JOZO: *(uzima novine od Marije)* To mu je sad tako; za godinu dana će u rubriki – in memorija – imat samo jednu... Brzo se čovik zaboravi... *(čita)* Evo i Jozić!

MARIJA: Šta mu je?

JOZO: Umro...

MARIJA: *(začudeno)* Ma ajde?! Onaj šta je prošli misec saranijo ženu?

JOZO: On...

MARIJA: To ga je ona sebi pozvala, jer joj je u smrtovnici bijo napisala: "Umrli mi žena – Bogu fala!"

JOZO: Znali ste ga?

MARIJA: Samo iz smrtovnica... O svakoj vamiliji moreš sve doznat. Ovaj Jozić ima dva sina i ćer...

JOZO: A nema on ono tri ćeri? Anu, Ljiljanu, i onu...

MARIJA: To je Jozićev stric... On ima tri ćeri... A ovaj ima dva sina i ćer... Prvi mu se sin oženijo ženom Verom, a ćer se udala za nekog Arapa... Ima tri unuka... *(zabrinuto)* Ne znan samo šta se onaj drugi sin ne ženi...?!

JOZO: Mislite na Želimira?

MARIJA: On, on...

JOZO: Iz inata neće... Bratova žena je bila najprvo njegova cura – al ga ona privarila i udala se za njegova brata...

MARIJA: Vera?

JOZO: E, ona... Sad Želimir tira inat – pa neće da se ženi...

MARIJA: *(zamišljeno)* Ko bi reka...?

JOZO: Jah, sve su žene take... Misliš tvoja je, a ona ti se uda za rođenog brata... *(tibo)* Il nestane...

(Jozo je zamišljen. Za to vrijeme Marija uzima bocu s pićem.)

JOZO: *(gleda Mariju koja pije vinjak)* Aj, aj... Cccccc! Ide to vama kuma... A? Pijete...?!

MARIJA: Ja to samo nako... Malo zbog cirkulacije... A i dobro mi je za srce...

JOZO: "Samo nako" to i počne... Moj stric je bijo postavljac gromobrana, i po cile dane je bijo sam samcat na krovu, pa je i on

počejo piti zbog samoće... Al, unda bi često puta pijan padao s krova... Non stop je bijo polomljen...

(Marija pruži Jozi bocu s pićem, ali on je odbije.)

MARIJA: Što, vi ne pijete..?

JOZO: *(pokazuje značke na reveru kaputa)* Značka društva UIA! Udruženje izličenih alkoholičara... A ova - zlatna: Dobrovoljnom davaocu krvi... *(Uzima iz torbe tlakomjer, sprema se mjeriti tlak.)* Dao san priko pedeset puta krv... Tliko san da, da su meni na kraju morali vraćat to šta san da. Skoro san umro od silnog davanja. Ja san jedini čovik na svitu koji je bijo dobrovoljni davalac samome sebi...

MARIJA: *(pomaže mu staviti obujmicu tlakomjera oko ruke)* Ko van to zna cinit? Mučiš se, radiš, podižeš dicu, i šta... *(pije)* Ništa! *(Jozo pumpa pumpicu tlakomjera.)* Dreždiš sam na ovom svitu ki da si davliji...

(Čuje se krik izvana : maaaaa!)

JOZO: Talijan!

MARIJA: *(tužno)* E, jadna mu majka... *(Gleda za letačem.)*

(Jozo koristi Marijinu odsutnost, krene prema kolačima, ali se Marija okrene...)

JOZO: *(panično povlači ruku)* Hm, hm... Dvista sa sto!

MARIJA: Visok?

JOZO: Malo je to, malo...

MARIJA: Kako malo...? Pa to je konjski tlak... Dvista sa sto...

JOZO: Malo je za bolovanje!

(Skida obujmicu tlakomjera.)

JOZO: Da bi bija krank - triba imat dvista četrdeset sa sto dvadeset... Svaki dan treniran, dok ga ne natran kliko triba...

MARIJA: *(pokazuje tlakomjer)* Socijalni?

JOZO: Poklonijo mi ga Did Mraz!

MARIJA: Otkad to Did Mraz poklanja tlakomiere...

JOZO: To je niki Did Mraz za penzionere... Poklanja on još i ge-bise, i aparate za uvo, termofore, kreme za reumu, cerut... Ccc! Svašta čovik u ovoj Njemačkoj more čut i vidit...

MARIJA: Davlija zemlja...

(Pauza.)

(Jozo pode prema kolačima, ali Marija...)

MARIJA: Znači - penzioner?

JOZO: Nisan još, al radin na tome da buden! A vi... Kliko još?

MARIJA: Odma po Novoj Godini...

JOZO: Čestitan... Nek švaba malo plaća dok mi plandujemo!

MARIJA: Šta će mi penzija - sad prid smrt!

JOZO: *(agitatorski)* Ništa ja njima ne bi oprostijo... Bijo san tri puta u Regensburgu, tražijo san invalidsku. Prvi put san se žalijo na srce, drugi put na žličicu, pa na pluća... Sva tri puta san dobijo odbijonicu...

MARIJA: Ko god je normalno bolestan ne dobije penziju. Triba si bit manit. Moj jedan rodijak je tako doša prid komisiju, i počejo udarat glavon o stol... Tri sata udara dok dokture nije uvirijo da nije normalan...

JOZO: Tri sata?

MARIJA: Tri sata... Sav im namištaj glavon polomijo!

JOZO: I, je l dobijo penziju?

MARIJA: Od silnog udaranja glava mu natekla... Dobijo neku vodu u glavi; kažu - meniskus glave... Nije dobijo ni prvu ratu - umro...

JOZO: Meniskus glave... Ccc?!

MARIJA: Zo vi zo...

(Jozo pođe prema kolačima, ali Marija se okrene.)

JOZO: *(još pod dojmom "rodijakove" sudbine)* Danas dosta nezgodno umrit...

MARIJA: To je uvijek nezgodno...

JOZO: A danas pogotovo. Skupi grebovi!

MARIJA: Ja san sebi ušparala i napravila greb... Konforni!

JOZO: Unda, imate di...

MARIJA: Neman... Pritrpan!

JOZO: Kako pritrpan kad ste još živi?

MARIJA: Hm, kako? Lako... Umre jedan iz sela, koji nema greb, pitaju me, mogu li š njin privremeno u moj greb... Šta mogu – dozvolin... I tako nji šestorica već deset godina privremeno leže u mom grebu...

JOZO: Ccccc! E jesu ljudi brezobrazni...

MARIJA: E zo vi zo...

(Pauza.)

JOZO: Meni greb i ne triba...

MARIJA: Pa di ćete unda?

JOZO: Odlučijo san se poklonit medicini.

ZDRAVO TIJELO ISUSOVO NA OLTARU POSVEĆENO

JOZO: Čin buden ositijo da umiren – trk u bolnicu da me razmontiraju u djelove... Sve što u meni vridi prodajen...

MARIJA: Sebe?

JOZO: Ako ste zainteresirani za moje srce – moremo se pogodit za cijenu. Dat ću van popust i garanciju na tri godine, da su njin nećete imat nikaki problema...

MARIJA: Moca, sina i duva...?! Garancija na srce... Pošto ga cinite?

JOZO: Za vas – sto iljada maraka.

MARIJA: Radije ću umrit neg dat tlike pare za srce.

JOZO: Malo di ćete nać srce vake kvalitete! Kuca bez greške, a i duševno je...

MARIJA: To ne valja kad je srce priko više duševno... *(iskusno)* Zbog moje duševnosti ono mi se i pokvarilo...

(Pije – zbog duševnosti.)

JOZO: *(povjerljivo)* A jetra?

MARIJA: Šta..?

JOZO: Kako van jetra? Dat ću van jetru za pedeset iljada...

MARIJA: *(ostavlja piće)* Fala lipo... Al jetra mi je dobro...

JOZO: Sad... Al more zakazat! Od viška djelova glava ne boli, kuma... Bijo san neki dan u medicinskom institutu na procjeni; uz malu glazuru vridin priko dvista iljada maraka...

MARIJA: Bome lipa para...

JOZO: Vridijo bi ja još i više da mi nisu otkrili defekt na gušterači. To me pojeftinilo.

MARIJA: Gušterača?

JOZO: E!

MARIJA: E moj kume, a šta će van pare – kad vas više nema?

JOZO: U oporuci san uvitova da se od tizi para napravi dom kulture u mom selu... *(zaneseno)* A kad se pritvorin u žensko – vridit ću još dvadeset posto više...

(Pauza.)

MARIJA: Ccc! Šš... Šta to kontate kume... Kako žensko?

JOZO: E žensko, žensko... Tako ću dobit penziju!

MARIJA: Ki žensko!

JOZO: Zo vi zo... *(umno)* Muškići dobijaju penziju sa šeset pet godina, a žene sa šeset... Meni je sad šeset dvi... Daklen, triban i